

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2024.4.12>
CZU: 37.01/.015:373.2: 159.922.72

ÎNVĂȚAREA EXPERIENȚIALĂ ÎN PREȘCOLARITATE: ABORDĂRI PRACTICE ȘI EFECTE ASUPRA DEZVOLTĂRII COPIILOR

Amalia ENACHE,

doctorandă, Școala Doctorală Științe ale Educației,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
ORCID ID: 0000-0003-4606-6016

Rezumat: Textul relevă explorarea impactului de învățare experiențială asupra dezvoltării cognitive și emoționale a preșcolariilor, oferind exemple concrete de activități și practici pedagogice. Relevanța acestui studiu este dată de potențialul său de a oferi noi perspective asupra modului în care educatorii pot facilita un mediu de învățare care să sprijine dezvoltarea optimă a copiilor în primii ani de viață.

Cuvinte-cheie: învățare experiențială, convergența cunoașterii, reflexie interioară, reprezentări integrate, modelul Kolb.

EXPERIENTIAL LEARNING IN PRESCHOOL - PRACTICAL APPROACHES AND EFFECTS ON CHILDREN'S DEVELOPMENT

Abstract: This article aims to explore the impact of experiential learning on the cognitive and emotional development of preschoolers, providing true examples of pedagogical activities and practices. The relevance of this study is given by its potential to provide new insights into how educators can facilitate a learning environment that supports children's optimal development in the early years of life.

Keywords: experiential learning, the convergence of knowledge, inner reflection, integrated representations, Kolb's model, reflection in action.

Introducere. În contextul preșcolarității adaptarea învățării experiențiale implică personalizarea activităților educaționale pentru a corespunde nevoilor și intereselor specifice ale copiilor. Aceasta poate include ajustarea duratei activităților, complexitatea sarcinilor și integrarea intereselor copiilor pentru a maximiza implicarea și învățarea. Învățarea experiențială nu contribuie doar la dezvoltarea cognitivă, ci are și un impact semnificativ asupra dezvoltării emoționale. Prin implicare în activități ce stimulează explorarea și colaborarea, copiii își dezvoltă empatia, capacitatea de a-și exprima emoțiile și de a gestiona conflictele într-un mod constructiv.

În ultimii ani conceptul de *învățare experiențială* a câștigat o atenție deosebită în cadrul educației timpurii, reflectând o schimbare de paradigmă în abordările pedagogice. Învățarea experiențială - un proces prin care copiii își construiesc cunoștințele și competențele prin experiențe directe și reflexive -, este deosebit de relevantă în educația preșcolariilor. Aceasta se bazează pe premisa că cel mai bine copiii învață atunci când sunt implicați activ în procesele de descoperire, de explorare și de rezolvare a

problemelor în contexte reale. Cu toate acestea, literatura de specialitate indică o nevoie acută de studii privind explorarea modului în care învățarea experiențială poate fi integrată eficient în curriculumul pentru preșcolari. În contextul actual, în care educația preșcolară devine tot mai complexă și mai diversificată, este esențial să înțelegem cum pot educatorii să folosească învățarea experiențială pentru a sprijini dezvoltarea integră a copiilor.

Învățarea experiențială încurajează copiii să își asume responsabilitatea pentru propriul proces de învățare, cultivând autonomia și motivația intrinsecă. Această metodă stimulează curiozitatea naturală a copiilor și îi încurajează să exploreze în mod independent, pregătindu-i pentru succesul viitor în mediul educațional și personal.

I. Conceptul de învățare experiențială. Învățarea experiențială este un model educațional ce pune accent pe învățarea prin experiență directă și reflexie asupra acelei experiențe. Acest concept a fost dezvoltat și popularizat de mai mulți teoreticieni și cercetători, fiecare contribuind la înțelegerea și aplicarea sa în contextul educațional.

Modelul lui David Kolb - David Kolb (1984) reprezintă un model fundamental al învățării experiențiale, ce subliniază importanța unui ciclu continuu de experiență concretă, de reflexie, de conceptualizare abstractă și de experimentare activă. D. Kolb afirmă că „învățarea este un proces continuu în care experiențele directe sunt transformate în cunoștințe printr-un proces de reflexie și generalizare” [6, p. 38]. Modelul său este esențial pentru înțelegerea modului în care experiențele individuale contribuie la dezvoltarea cunoașterii și abilităților. Modelul său este format din patru etape distincte, dar interconectate: 1. *experiența concretă* - implicarea directă în activități practice care permit participanților să trăiască o experiență reală; 2. *reflexia asupra experienței* - analiza și gândirea critică asupra experienței trăite; 3. *conceptualizarea abstractă* - formarea unor idei și concepte pe baza reflecțiilor asupra experienței; 4. *experimentarea activă* - aplicarea noilor cunoștințe și abilități într-un context diferit pentru a testa și a valida învățarea. Acest ciclu este continuu și fiecare etapă poate începe în orice punct, ceea ce face din învățarea experiențială un proces dinamic și adaptabil. La nivel preșcolar, acest model poate fi integrat prin activități care încurajează copiii să exploreze și să interacționeze cu mediul înconjurător în moduri ce sunt semnificative pentru ei.

Există diverse metode specifice care sunt utilizate în acest tip de învățare, precum și o serie de savanți care au contribuit la dezvoltarea teoriilor în acest domeniu.

Metodele specifice ale învățării experiențiale:

Învățarea prin practică (learning by doing): implică învățarea prin acțiune, prin aplicarea cunoștințelor teoretice în situații practice; această metodă este folosită frecvent în educația vocațională și profesională.

Simulări și jocuri de rol: elevii sunt puși în situații sau în scenarii ipotetice care imită circumstanțe din viața reală; prin aceste simulări, ei învață să ia decizii, să rezolve probleme și să interacționeze cu alții.

Studiile de caz: această metodă implică analiza unor situații reale sau fictive, urmărind ca participanții să înțeleagă o problemă în perspectivă practică și să găsească soluții.

Învățarea în aer liber (outdoor learning): elevii se implică în activități în afara sălilor de clasă, de exemplu, în natură, pentru a învăța prin experiențe directe.

Proiecte și sarcini pe termen lung: elevii își asumă un proiect pe o durată mai lungă de timp, aplicând

ceea ce au învățat teoretic pentru a rezolva probleme practice.

Reflecția: după fiecare experiență, este esențial ca participanții să reflecteze asupra celor trăite, să analizeze ce au învățat și cum pot aplica aceste lecții în viitor.

Experimentarea: elevii sunt încurajați să experimenteze diferite soluții la o problemă, observând care sunt consecințele alegerilor lor și învățând din succes sau din eșec.

Savanți care au cercetat problema învățării experiențiale:

1. John Dewey: Filosof și pedagog american, Dewey este unul dintre cei mai importanți promotori ai învățării experiențiale. El a susținut că educația trebuie să fie legată de experiențele directe ale elevilor, oferind un model de educație centrat pe elev și pe învățarea activă [4].

2. Jean Piaget: Psihologul elvețian Piaget a fost preocupat de modul în care copiii învață prin interacțiunea cu mediul. El a dezvoltat teoria stadiilor de dezvoltare cognitivă, în care copiii dobândesc cunoștințe prin acțiune și explorare [9].

3. David Kolb: Kolb este cunoscut pentru modelul său de învățare experiențială, care include patru etape: experiența concretă, observația reflectivă, conceptualizarea abstractă și experimentarea activă, acestea fiind descrise supra. Modelul său este larg utilizat în educație și în formarea profesională [6].

4. Kurt Lewin: Considerat părintele psihologiei sociale moderne, Lewin a contribuit la dezvoltarea ideii că învățarea este mai eficientă atunci când participanții sunt implicați activ în proces, prin experimentare și reflexie (*Resolving Social Conflicts and Field Theory in Social Science*, 1946).

5. Carl Rogers: Rogers a dezvoltat teoria învățării centrate pe elev, în care accentul se pune pe experiențele și nevoile individuale ale celui care învață, considerând învățarea ca un proces de dezvoltare personală și autoactualizare (*Freedom to Learn*, 1969).

6. Lev Vygotsky: Deși cunoscut mai ales prin teoria sa despre zona proximei dezvoltări, Vygotsky a subliniat importanța mediului social și cultural în învățare, inclusiv învățarea prin experiență socială și interacțiune [11].

7. Richard Mayer: Mayer a evidențiat importanța învățării multi-senzoriale, ce folosește diferite modalități de prezentare a informațiilor pentru a îmbunătăți eficiența învățării. Mayer susține că „învățarea este mai eficientă atunci când informațiile

sunt prezentate prin multiple canale senzoriale, facilitând procesul de înțelegere și reținere” [7, p. 45].

Acești savanți au influențat în mod semnificativ modul în care este percepută și aplicată învățarea experiențială în educație și formare.

II. Procesualitatea învățării experiențiale în preșcolaritate. Învățarea experiențială diferă semnificativ de metodele tradiționale de învățare, cum ar fi învățarea bazată pe memorare sau pe instruirea directă. În metodologiile tradiționale elevii sunt adesea receptori pasivi ai cunoștințelor transmise de către educator. Învățarea experiențială, în schimb, se bazează pe participarea activă și pe reflexia personală, ce permite copiilor să conecteze noile informații cu experiențele lor anterioare. Un studiu realizat de J. Anderson și colaboratorii săi [1] a demonstrat că preșcolarii, care sunt implicați în activități experiențiale, demonstrează un nivel mai ridicat de înțelegere și reținere a informațiilor comparativ cu aceia care participă la lecții tradiționale, centrate pe ascultare și memorare. Această abordare favorizează, de asemenea, dezvoltarea abilităților de rezolvare de probleme și a gândirii critice, esențiale pentru succesul ulterior al copiilor în mediul școlar.

Învățarea experiențială reprezintă un aspect fundamental în dezvoltarea preșcolarilor, fiind recunoscută pentru rolul său crucial în promovarea unei înțelegeri profunde și a unui angajament activ în procesul educațional. Spre deosebire de metodele tradiționale de predare, învățarea experiențială pune accent pe implicarea directă a copiilor în activități practice, permițându-le să exploreze, să experimenteze și să reflecteze asupra experiențelor lor. Această metodă educațională se aliniază cu nevoile naturale ale preșcolarilor de a învăța prin joc și prin explorare, oferindu-le oportunități de a dezvolta abilități cognitive, sociale și emoționale într-un mod integrativ și holistic.

În grădinițe învățarea experiențială poate fi implementată printr-o varietate de activități ce permit copiilor să exploreze mediul înconjurător, să experimenteze și să învețe prin joacă. Activități precum grădinaritul, gătitul, jocurile de rol, explorările naturale și experimentele simple sunt excelente exemple de aplicare a principiilor de învățare experiențială. Studiile arată că preșcolarii, care participă în mod regulat la astfel de activități, nu doar că învață mai eficient, dar își dezvoltă și abilități sociale, precum colaborarea și comunicarea. De exemplu, un studiu efectuat de M. Brown și L. Vaughn [2] a evidențiat că în grădinițele care utilizează învățarea experiențială

s-a observat o îmbunătățire semnificativă în comportamentul social și emoțional al copiilor.

Procesualitatea în învățarea experiențială se referă la modul în care copiii învață printr-un ciclu continuu de experiență directă, de reflexie, de conceptualizare și de aplicare. Acest proces este esențial pentru dezvoltarea cognitivă și emoțională a preșcolarilor și poate fi aplicat eficient prin activități educaționale adaptate vârstei lor. În contextul preșcolarității, fiecare dintre etapele modelului propus de D. Kolb este crucial pentru dezvoltarea unui proces de învățare integrat și adaptat nevoilor copiilor [6].

Experiența concretă - la vârsta preșcolară, copiii sunt extrem de curioși și învață prin explorarea directă a mediului înconjurător. Activitățile ce implică manipularea obiectelor, jocurile de rol și explorarea senzorială oferă experiențe concrete ce sunt fundamentale pentru învățarea lor. De exemplu, printr-o activitate de explorare a naturii, copiii pot observa și pot interacționa cu plantele și animalele, acumulând cunoștințe despre mediul lor.

Reflexie asupra experienței - după ce copiii au avut ocazia să experimenteze direct, este important să aibă timp și oportunități pentru a reflecta asupra experiențelor lor. Acest lucru poate fi realizat prin discuții de grup, jurnale sau activități de desen ce le permit să-și exprime gândurile și sentimentele legate de ceea ce au experimentat. De exemplu, după o activitate de artă, copiii pot fi încurajați să discute despre procesul creativ și despre cum s-au simțit în timpul activității.

Conceptualizare abstractă - în această etapă copiii încep să facă legături între experiențele lor și concepte mai abstracte. Deși preșcolarii pot să nu dezvolte conceptualizări complexe, ei pot începe să observe modele și să recunoască relații simple. Educatorii pot facilita această etapă prin activități ce încurajează gândirea critică și soluționarea problemelor, cum ar fi jocurile educaționale ce implică categorii și clasificări.

Experimentare activă - după ce au reflectat asupra experiențelor și au dezvoltat concepte, copiii aplică ceea ce au învățat în noi contexte. În această etapă activitățile de învățare ar trebui să le ofere oportunități de a testa și de a aplica conceptele învățate. De exemplu, după ce au învățat despre diferite tipuri de forme, copiii pot crea propriile proiecte artistice folosind aceste forme pentru a-și exprima ideile.

Deși beneficiile învățării experiențiale sunt numeroase, există și provocări în implementarea aces-

teia în mediul preșcolar. Una dintre principalele dificultăți este necesitatea unui mediu de învățare flexibil și a unui curriculum adaptabil, care să permită activități spontane și explorative. De asemenea, educatorii trebuie să fie bine pregătiți pentru a facilita acest tip de învățare, ceea ce poate necesita formare suplimentară și resurse educaționale specifice.

III. Convergența cunoașterii în procesul învățării experiențiale. În procesul de învățare experiențială are loc convergența cunoașterii, deoarece învățarea se bazează pe experiențe directe și implică adesea îmbinarea mai multor domenii și perspective educaționale pentru a crea o înțelegere holistică și practică a unei situații. În acest sens, *convergența cunoașterii* în cadrul *învățării experiențiale* reflectă modul în care diferite tipuri de cunoștințe și abilități sunt integrate în procesul de învățare. *Convergența cunoașterii* este un concept deosebit de relevant în educația timpurie, unde scopul principal nu este doar acumularea de informații, ci și dezvoltarea capacității copiilor de a conecta și de a pune în aplicare cunoștințele în diferite contexte [3].

Convergența cunoașterii în educația timpurie implică o abordare multidisciplinară și susține dezvoltarea intelectuală, emoțională, socială și fizică a copilului prin experiențe educaționale variate, oferindu-i o bază solidă pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

Convergența cunoașterii în educația timpurie se manifestă prin:

a) *interdisciplinaritate*: în educația timpurie, diverse domenii de cunoaștere, cum ar fi *limbajul, științele, matematica, arta, muzica, și educația fizică*, sunt îmbinate pentru a oferi o experiență de învățare integrată. De exemplu, atunci când un copil memorează o poezie despre animale, își dezvoltă simultan abilitățile lingvistice, cunoștințele despre natură și abilitățile sociale prin colaborare cu colegii;

b) *învățare holistică*: cel mai bine copiii mici învață atunci când primesc experiențe educaționale ce integrează mai multe tipuri de cunoștințe și abilități. De exemplu, un proiect de construcție cu blocuri poate implica abilități cognitive (planificare, rezolvare de probleme), abilități motorii (coordona-re), abilități sociale (colaborare) și creativitate (design). Acest tip de activitate educațională reprezintă convergența cunoașterii, deoarece copilul își dezvoltă simultan mai multe domenii;

c) *îmbinarea metodelor de predare*: educația timpurie adesea combină metodele pedagogice din mai multe teorii de învățare pentru a răspunde diverse-

lor nevoi și stiluri de învățare ale copiilor. De exemplu, metodele inspirate din pedagogia Montessori, ce promovează învățarea independentă, pot fi combinate cu abordări de tip joc, în care învățarea are loc prin joacă liberă și explorare. Aceasta creează un mediu flexibil în care copilul poate învăța prin diferite forme de experiență ;

d) *integrarea cunoștințelor din științe și arte*: în educația timpurie, convergența cunoașterii înseamnă și îmbinarea științelor cu artele. De exemplu, atunci când copiii fac experimente științifice simple despre apă și culori, ei învață concepte științifice, dar și artistice, experimentând cu pictura în apă și culorile. Aceste activități ajută copiii să dezvolte o viziune mai largă asupra lumii, conectând cunoștințele într-un mod integrat ;

e) *convergența teoriei cu practica*: învățarea în educația timpurie este profund experiențială, iar copiii învață cel mai bine prin acțiune și prin experiențe practice. În acest context, convergența cunoașterii presupune integrarea teoriilor educaționale (cum ar fi, teoria jocului a lui Piaget sau teoria zonei de dezvoltare proximală a lui Vygotsky) cu practica educațională zilnică, oferind copiilor experiențe autentice prin care pot să exploreze și să-și dezvolte abilitățile [11].

f) *abordare sistemică în educația copiilor*: convergența cunoașterii mai înseamnă și realitatea că educația unui copil mic este văzută ca parte dintr-un sistem mai mare, în care părinții, educatorii, comunitatea și chiar cultura joacă un rol esențial. Toate aceste părți trebuie să colaboreze și să se alinieze pentru a sprijini dezvoltarea armonioasă a copilului.

Exemple practice: (1) Activități muzicale integrate cu învățarea limbajului: copiii pot învăța cuvinte noi și modele lingvistice, cântând cântece simple, ce combină cunoștințele despre muzică și limbaj. Acest tip de activitate implică și dezvoltarea coordonării motorii prin dans sau bătut din palme. (2) Explorarea naturii prin artă: o activitate de explorare în grădina, urmată de crearea unui desen despre ce au văzut copiii, implică atât științe naturale (observarea naturii), cât și abilități artistice (reprezentarea vizuală). (3) Jocuri matematice și fizice: jocurile ce implică numărul pașilor sau al obiectelor în timpul activităților fizice promovează dezvoltarea cognitivă și dezvoltarea motrică, oferind o învățare integrată.

Aceste perspective sugerează că un mediu în care preșcolarii pot împărtăși și pot discuta experiențe contribuie semnificativ la convergența cunoașterii.

Pentru a facilita convergența cunoașterii, educatorii pot crea activități care încurajează explorarea multidimensională [5].

În contextul învățării experiențiale convergența cunoașterii se realizează prin implicarea activă a copiilor în activități ce combină învățarea senzorială, motrică, cognitivă și emoțională. Prin aceste experiențe integrate, copiii nu învață doar fapte izolate, ci își dezvoltă un cadru conceptual complex ce le permite să aplice cunoștințele în mod flexibil și creativ.

Exemplu teoretic: David Kolb [6] sugerează că învățarea experiențială favorizează convergența cunoașterii prin ciclul său de învățare, în care experiențele concrete sunt urmate de reflexie, conceptualizare abstractă și experimentare activă. Această abordare facilitează transferul de învățare, permițând copiilor să aplice noile cunoștințe în situații diverse.

Învățarea experiențială sprijină convergența cunoașterii prin mai multe mecanisme:

- *Integrarea simțurilor:* activitățile experiențiale implică adesea multiple simțuri (vizual, auditiv, tactil), ceea ce ajută copiii să creeze legături între diferite tipuri de informații. De exemplu, atunci când un copil participă la o activitate de grădinărit, el învață despre natură (știință), își dezvoltă vocabularul (limbaj) și își îmbunătățește abilitățile motorii (dezvoltare fizică) într-un mod integrat;
- *Reflexia și conceptualizarea:* prin reflexie, copiii își clarifică și își extind înțelegerea, conectând noi cunoștințe cu experiențele anterioare. Procesul de conceptualizare abstractă le permite să generalizeze lecțiile învățate și să le aplice în alte situații [6];
- *Conexiuni interdisciplinare:* învățarea experiențială permite copiilor să exploreze teme și concepte în perspective multiple, favorizând o abordare interdisciplinară. Aceasta le permite să vadă cum diferite domenii ale cunoașterii se împletesc și se susțin reciproc;
- *Aplicabilitate practică* - pentru a facilita convergența cunoașterii, educatorii pot crea activități ce încurajează explorarea multidimensională. De exemplu, un proiect despre vreme poate implica observații directe (știință), desenarea condițiilor meteo (artă), discuții despre cum ne afectează vremea (comunicare), și jocuri de rol în care copiii se pregătesc pentru diferite tipuri de vreme (dezvoltare socială).
- *Proiectele interdisciplinare:* sunt esențiale pentru aplicarea practică a învățării experiențiale,

deoarece permit integrarea cunoștințelor și abilităților din diferite domenii. Această abordare nu doar că promovează o înțelegere mai profundă a subiectului, dar facilitează și dezvoltarea abilităților transferabile ce sunt esențiale pentru învățarea pe termen lung.

Exemplu: Proiectul despre vreme

1. Observații directe (Știință):

- **Activitate:** Copiii pot observa și pot documenta condițiile meteo zilnice folosind termometre, pluviometre și diagrame meteo.
- **Beneficiu:** Îmbunătățirea abilităților de observație și măsurare, înțelegerea fenomenelor naturale și dezvoltarea unei baze științifice solide.

2. Desenarea condițiilor meteo (Artă):

- **Activitate:** Copiii creează desene sau colaje ce reprezintă diferite condiții meteo, cum ar fi ploaia, ninsoarea sau căldura/frigul.
- **Beneficiu:** Încurajează expresia creativă și dezvoltarea abilităților artistice, precum și consolidarea vocabularului legat de vreme.

3. Discuții despre impactul vremii (Comunicare):

- **Activitate:** Organizarea de discuții de grup în care copiii vorbesc despre cum vremea le afectează activitățile zilnice și starea de spirit.
- **Beneficiu:** Îmbunătățirea abilităților de comunicare și reflecție asupra impactului mediului și asupra experiențelor personale.

4. Jocuri de rol (Dezvoltare socială):

- **Activitate:** Crearea de scenarii în care copiii se pregătesc pentru diferite condiții meteo, cum ar fi îmbrăcarea corespunzătoare pentru o zi de ploaie.
- **Beneficiu:** Promovează dezvoltarea abilităților sociale și de rezolvare a problemelor, precum și înțelegerea importanței adaptării la condițiile externe.

Proiectele tematice oferă o oportunitate excelentă pentru integrarea cunoștințelor din diferite domenii, permițând preșcolariilor să experimenteze și să aplice concepte într-un context holistic.

Exemplu: Proiectul „Viața la fermă”

1. Hrănirea animalelor (Știință și Matematică):

- **Activitate:** Copiii participă la activități de hrănire a animalelor, învățând despre necesitățile nutriționale ale acestora.
- **Beneficiu:** Înțelegerea principiilor de bază ale biologiei animalelor (știință) și dezvoltarea abilităților de numărare și măsurare (matematică).

2. Crearea unui colaj cu imagini de la fermă (Artă și Limbaj):

- Activitate: Realizarea unui colaj cu imagini și descrieri ale animalelor și echipamentelor de la fermă.
- Beneficiu: Îmbinarea/Sincretismul creativității artistice cu învățarea vocabularului pentru dezvoltarea abilităților de colaborare în echipă.

3. Jocuri de rol (Roluri sociale și economice):

- Activitate: Simularea vieții de fermier, inclusiv activități precum schimbul de bunuri și vânzarea produselor.
- Beneficiu: Explorarea rolurilor sociale și economice, dezvoltarea înțelegerii conceptelor economice de bază și a abilităților de negociere și de cooperare.

Aceste activități nu doar că ajută copiii să învețe, dar le permit și să conecteze cunoștințe din diverse domenii, creând o înțelegere integrată și holistică. Aceste abordări nu doar că îmbogățesc experiența educațională, dar contribuie și la dezvoltarea abilităților cognitive, sociale și emoționale ale copiilor.

Educatorul are un rol esențial în facilitarea convergenței cunoașterii, prin organizarea de activități ce implică multiple tipuri de învățare și prin ghidarea reflecției copiilor asupra experiențelor trăite. Educatorul poate stimula convergența cunoașterii prin întrebări deschise ce încurajează copiii să facă legături între ceea ce au învățat în diferite activități. De exemplu, după o activitate de pictură despre anotimpuri, educatorul ar putea întreba: „Ce anotimp îți-a plăcut să pictezi și cum te-ai simțit în acel moment?” sau „Ce legătură vezi între culorile folosite și felul în care te simți în fiecare anotimp?”

Reprezentările integrate se referă la modul în care diverse tipuri de informații și experiențe sunt combinate pentru a crea o înțelegere coerentă și cuprinzătoare a unui concept sau fenomen. Reprezentările integrate pot fi clasificate în trei tipuri principale:

1. *Reprezentări vizuale* - acestea includ hărți mentale, diagrame, grafice și imagini ce ajută la vizualizarea informațiilor. De exemplu, hărțile conceptuale facilitează organizarea ideilor și arată relațiile dintre ele prin utilizarea de forme și culori;
2. *Reprezentări auditive* - acestea se referă la modul în care informațiile sunt organizate și procesează prin sunete sau limbaj. Discuții de grup, prezentări orale și dezbaterile sunt exemple de reprezentări auditive care pot ajuta la consolidarea cunoștințelor;

3. *Reprezentări kinestezice* - acestea implică utilizarea corpului și a mișcării pentru a învăța. Activități care includ jocuri de rol, simulări sau experimente practice permit elevilor să-și integreze cunoștințele prin experiențe fizice directe.

În contextul învățării experiențiale aceste reprezentări pot include combinații de imagini, text, activități practice și discuții reflexive ce ajută elevii să facă legături între diferite forme de cunoștințe.

Exemplu teoretic: Reprezentările integrate permit crearea unui cadru conceptual complex în care copiii pot lega informațiile teoretice cu experiențele practice. Aceasta se aliniază cu teoria lui John Dewey privind educația experiențială, ce subliniază importanța integrării experiențelor directe în procesul de învățare pentru a sprijini dezvoltarea unei înțelegeri profunde și aplicabile [4]. Conform lui Jean Piaget [9], cunoașterea se construiește activ prin interacțiunea cu mediul. Reprezentările integrate sprijină acest proces prin combinarea diferitelor forme de informație și experiență, facilitând construirea de schemă cognitivă complexă. David Kolb sugerează că învățarea experiențială implică un ciclu de experiență concretă, reflecție, conceptualizare abstractă și experimentare activă [6]. Reprezentările integrate facilitează acest ciclu prin combinarea diferitelor tipuri de activități și resurse, permițând o învățare mai profundă și mai interconectată. Cercetările de la Richard E. Mayer [7] subliniază importanța utilizării multiplelor modalități de prezentare a informațiilor (vizual, auditiv, kinestezic) pentru a sprijini învățarea. Reprezentările integrate care combină aceste modalități sunt esențiale pentru eficientizarea învățării experiențiale.

Exemple de activități practice, care folosesc reprezentări integrate:

Proiecte interdisciplinare: proiectele ce combină arta, știința și matematica permit copiilor să exploreze un subiect în perspective multiple. De exemplu, un proiect despre „Ecosistemul local” poate include activități de observație în natură (știință), crearea de postere și colaje (artă) și măsurarea dimensiunilor și cantităților (matematică). Aceste activități integrează diferite forme de reprezentare, facilitând o înțelegere holistică a ecosistemului.

Activități de înțelegere a conceptelor prin simulare: jocurile de rol sau simulările, cum ar fi „Micul comerciant”, în care copiii își asumă diferite roluri într-un magazin, combină cunoștințe economice, abilități de comunicare și matematică. Aceste activități ajută copiii să aplice și să integreze cunoștințele într-un context practic și relevant.

Învățare prin proiecte artistice: într-un proiect de artă în care copiii creează un „Oraș al viitorului”, aceștia pot explora concepte de inginerie (planificare și design), artă (crearea de modele) și matematică (măsurători și scală). Reprezentările integrate sunt utilizate pentru a crea o viziune coerentă a unui oraș viitor.

Rolul educatorului: educatorul joacă un rol crucial în facilitarea utilizării reprezentărilor integrate prin:

- *planificarea și organizarea activităților:* asigurându-se că activitățile includ multiple forme de reprezentare a cunoștințelor și experiențelor, educatorul sprijină copiii să facă legături între diferitele tipuri de informații;
- *facilitarea reflecției:* încurajând copiii să reflecteze asupra modului în care diferitele activități și resurse contribuie la înțelegerea lor, educatorul ajută la consolidarea conexiunilor între concepte;
- *evaluarea progresului:* utilizând evaluări ce iau în considerare utilizarea și integrarea diferitelor forme de reprezentare, educatorul poate monitoriza și poate sprijini dezvoltarea cunoașterii integrate a copiilor.

IV. Reflexia interioară în procesul de învățare experiențială. Definiția reflexiei se rezumă la fenomenul de răsfrângere a unei raze luminoase ori sonore când întâlnește o suprafață lucioasă sau dură. În textul nostru, reflexia este utilizată cu sens de recuperare a unui sau a altui fenomen sau de reflectare, de răsfrângere asupra acestora, deci mecanismul gândirii, activității și al autocunoașterii, identificat prin activism individual, orientat spre om pentru a-și explica sensul activității sale în general, așadar, mecanismul de mișcare, de transformare a tot ceea ce este vechi în nou, de a descoperi noul în lucruri învechite.

Reflexia interioară sau dialogul interior se referă la procesul de gândire critică și de autoevaluare pe care o persoană îl desfășoară pentru a analiza și a înțelege experiențele, gândurile și emoțiile sale. Acest proces este esențial pentru dezvoltarea personală și profesională, deoarece permite individului să facă legături între experiențe, să înțeleagă mai bine propriile reacții și să aplice lecțiile învățate în contexte noi.

Reflexia interioară poate fi clasificată în trei tipuri principale:

Reflexia descriptivă - aceasta se concentrează pe descrierea detaliată a ceea ce s-a întâmplat într-o

anumită experiență. De exemplu, un elev poate scrie despre o activitate de grup, detalii și rolurile jucate și interacțiunile dintre colegi.

Reflexia analitică - această formă de reflexie implică analiza cauzelor și efectelor acțiunilor și ale deciziilor luate. Elevii pot examina de ce o anumită abordare a funcționat sau nu, identificând factorii ce au influențat rezultatul.

Reflexia evaluativă - aceasta se concentrează pe evaluarea valorii și a impactului experienței. Elevii pot să formuleze opinii despre ce au învățat și cum pot aplica aceste lecții în viitor. De exemplu, un elev ar putea să reflecteze asupra unei prezentări, evaluând atât feedback-ul primit, cât și sentimentul de împlinire personală.

În contextul învățării experiențiale, reflexia interioară ajută elevii să integreze experiențele directe în cunoștințe aplicabile. Reflexia permite evaluarea propriei înțelegeri și ajustarea strategiilor de învățare pentru a îmbunătăți rezultate.

Exemplu teoretic: John Dewey a fost unul dintre primii care a subliniat importanța reflexiei în procesul educațional. J. Dewey a argumentat că reflexia activă asupra experiențelor ajută indivizii să își dezvolte competențele critice și să aplice învățătura într-un mod semnificativ [4]. Această abordare este esențială în învățarea experiențială, care se bazează pe reflexie pentru a integra și a aplica cunoștințele. Donald Schön este un autor esențial în studiul reflexiei în practică. În lucrare sa „The Reflective Practitioner” (1983), el discută despre importanța reflexiei ca parte integrantă a procesului de învățare profesională. D. Schön sugerează că, prin reflex, indivizii pot transforma experiențele în lecții valoroase, ceea ce îi ajută să se adapteze și să inoveze în practica lor. D. Schön a dezvoltat conceptul de „reflexie în acțiune” și „reflexie pe acțiune” [10]. Reflexia în acțiune se referă la gândirea critică pe care o desfășori în timp ce ești implicat într-o activitate, iar reflexia pe acțiune se referă la analiza experiențelor după ce au avut loc. Ambele forme de reflexie sunt importante pentru dezvoltarea profesională și personală, contribuind la învățarea experiențială. Jack Mezirow (1991) a dezvoltat teoria învățării transformative, care subliniază importanța reflexiei asupra experiențelor și a conștientizării propriilor presupuneri și perspective [8]. Reflexia interioară facilitează procesul de schimbare a perspectivei și de dezvoltare a unei înțelegeri mai profunde a cunoștințelor.

Exemple de activități ce încurajează reflexia interioară:

- *Jurnale reflective*: în cadrul activităților educaționale, copiii pot fi încurajați să țină un jurnal în care să scrie despre experiențele lor, gândurile și emoțiile. Acest lucru le permite să analizeze și să înțeleagă mai bine experiențele lor, facilitând învățarea profundă;
- *Discuții reflective*: după activități sau proiecte, educatorii pot organiza sesiuni de discuții în care copiii sunt invitați să reflecteze asupra a ceea ce au învățat și cum se simt în legătură cu experiențele lor. Aceste discuții ajută la consolidarea învățării și la clarificarea gândurilor și emoțiilor;
- *Tehnici de mindfulness*: activitățile care includ tehnici de mindfulness, cum ar fi meditația sau exercițiile de respirație, pot ajuta copiii să își dezvolte capacitatea de a reflecta asupra propriilor gânduri și emoții într-un mod calm și centrat. Aceste tehnici sprijină dezvoltarea conștientizării și a reflexiei interioare.

Rolul educatorului. Educatorul joacă un rol crucial în facilitarea reflexiei interioare prin:

- *crearea unui spațiu sigur pentru reflexie*: asigurând un mediu în care copiii se simt confortabil să își exprime gândurile și emoțiile,

educatorul promovează reflexia autentică și sinceră;

- *îndrumarea și provocarea reflexiei*: întrebările deschise și provocările reflexiei ajută copiii să exploreze mai adânc experiențele lor și să facă legături între diferitele aspecte ale învățării lor;
- *monitorizarea și evaluarea*: evaluarea progresului în reflexie și oferirea de feedback constructiv sprijină dezvoltarea continuă a abilității de reflexie interioară a copiilor.

Concluzii. Explorarea rolului esențial al învățării experiențiale în educația preșcolară accentuează importanța integrării conceptelor teoretice cu aplicabilitatea practică. Valorificarea conceptului de învățare experiențială evidențiază înțelegerea profundă și aplicabilă a cunoștințelor printr-un ciclu activ de experiență, reflexie și experimentare. Modelul lui D. Kolb și teoriile lui J. Piaget și J. Dewey subliniază că experiențele directe și reflexia sunt fundamentale pentru dezvoltarea cognitivă și emoțională a copiilor.

Învățarea experiențială poate fi considerată atât o teorie, cât și o metodă (tab. 1).

Tabelul 1. Reprezentarea caracteristicilor învățării experiențiale:

Învățarea experiențială în context teoretic	Învățarea experiențială în context metodologic
<p>Învățarea experiențială este fundamentată pe ideea că oamenii învață cel mai bine prin experiență directă. Teoria aceasta a fost dezvoltată de David Kolb, care a propus că învățarea este un proces ciclic, format din patru etape:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Experiența concretă: participarea activă într-o situație sau activitate; - Observarea reflexivă: reflectarea asupra experienței trăite. - Conceptualizarea abstractă: formarea unor idei sau teorii noi bazate pe experiențele observate. - Experimentarea activă: aplicarea ideilor în noi situații pentru a testa și a perfecționa învățarea. 	<ul style="list-style-type: none"> - Învățarea experiențială este utilizată în educație ca o metodă activă de predare, unde accentul este pus pe activități practice, simulări, proiecte de grup și învățarea din greșeli. - Metoda promovează învățarea prin activitate, implicare și reflexie asupra acțiunilor. - Această abordare este aplicată frecvent în educația timpurie, inclusiv în activități artistice și muzicale pentru copii, deoarece sprijină dezvoltarea prin experimentare.

Învățarea experiențială în preșcolaritate este un proces educațional esențial pentru dezvoltarea armonioasă și holistică a copiilor, oferind oportunități valoroase de explorare, reflexie și aplicare a cunoștințelor într-un mod integrativ. Prin participarea activă și implicarea directă în activități practice, copiii dezvoltă nu doar abilități cognitive, ci și competențele sociale și emoționale necesare pentru succes.

Învățarea experiențială promovează convergența cunoașterii prin combinarea diferitelor domenii

și perspective, oferind copiilor oportunități de conectare și aplicații ale cunoștințelor în diverse contexte. Această abordare integrată sprijină nu doar acumularea de informații, ci și dezvoltarea unor competențe esențiale, precum gândirea critică, creativitatea, abilitățile sociale și emoționale.

În ceea ce privește reflexia interioară, s-a evidențiat importanța dialogului interior în procesul de învățare, subliniind cum reflexia ajută copiii să își analizeze gândurile și emoțiile, facilitând dezvoltarea

abilității de autoevaluare și autoreglare. Teoria lui D. Schön oferă un cadru valoros pentru înțelegerea și aplicarea reflexiei interioare în educația preșcolară.

Integrarea acestor concepte - *învățarea experiențială, reprezentările integrate, convergența cunoașterii și reflexia interioară* - în practici educaționale,

poate contribui esențial la dezvoltarea unei învățări semnificative și durabile. Educatorii, prin aplicarea acestor principii, pot facilita un mediu educațional în care copiii nu doar acumulează cunoștințe, ci le și integrează profund, dezvoltând, astfel, abilități esențiale pentru succesul lor viitor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. ANDERSON J. R., REDER, L. M., & SIMON, H. A. *Situated learning and education*. Educational Researcher, 2014. 25(4), p. 5-11.
2. BROWN M., & VAUGHN, L. The role of experiential learning in early childhood education. In: *Journal of Early Childhood Research*, 2015.13(3), p. 234-245.
3. DAVIS B. G., & STEINGART, S. Experiential learning and interdisciplinary studies. In: *Interdisciplinary Journal of Experiential Learning*, 8(1), 2013. p. 27-35.
4. DEWEY J. (1938). *Experience and Education*. Macmillan: 1938. ISBN: 978-0020748200
5. DUFFY G. G., & ROEHLER, L. R. *Constructivist Perspectives on Science and Mathematics Learning*. New York: 1989. ISBN: 978-0415902971.
6. KOLB D. A. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice Hall: 1984. ISBN: 978-0132952613.
7. MAYER R. E. *Multimedia Learning*. Cambridge University Press: 2001. ISBN: 978-0521787499.
8. MEZIROW J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. Jossey-Bass: 1991. ISBN: 978-1555421958.
9. PIAGET J. Piaget's Theory. In P. Mussen (Ed.), *Carmichael's Manual of Child Psychology* (pp. 703-732). Wiley: 1976. ISBN: 978-0471047515.
10. SCHÖN D. A. *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. Basic Books: 1983. ISBN: 978-0465031186.
11. VYGOTSKY L. S. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press: 1978. ISBN: 978-0674576292.